

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/P.U.-00/8 (İlk İnceleme)

Karar Sayısı : 00-45/478-263

Karar Tarihi : 16.11.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER:

Başkan : Prof.Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki Uzun, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, R.Müfit SONBAY, Murat GENCER.

B- RAPORTÖRLER: Pelin UYANIK, Bülent GÖKDEMİR

C- ŞİKAYET EDEN: Gonca Dayanıklı Tüketim Malları ve Turizm Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi Av. Alev KIVILCIM
Sevinç Sok. Özgür Apt. 12/3 B Girişi Florya/İSTANBUL

D- HAKKINDA İLK İNCELEME YAPILAN: Arçelik A.Ş.
Karaağaç Cad. No:2/6 Sötlüce 80330/ İSTANBUL

E- DOSYA KONUSU: Arçelik A.Ş.'nin bayisi Gonca Dayanıklı Tüketim Malları ve Turizm Tic. Ltd. Şti. (Gonca Ticaret)'ne mal vermemek suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

F- İDDİALARIN ÖZETİ

25.09.2000 tarih ve 3982 sayılı şikayet başvurusunda, özetle ;

- Arçelik A.Ş. ile Gonca Ticaret arasında Arçelik ürünlerinin pazarlanmasına ilişkin,15 yıldır süregelen ticari ilişkinin başlangıçta bayilik statüsünde olduğu, 23.01.1998 tarihinde taraflar arasında bir protokol imzalanarak Gonca Ticaret'in İstanbul Bostancı bölgesinde Arçelik yetkili satıcı ve model mağazası olarak atandığı,

- Gonca Ticaret'in yetkili bayi ve model mağaza olabilmesi için imzalanan protokolle, eski bayilerin borçlarının 10.000.000.000.- TL.'sının Gonca Ticaret tarafından ödenmesinin hükme bağlandığı ve Gonca Ticaret'in bu miktarı 1998 yılı itibarıyla ödediği,

- Protokole göre Arçelik A.Ş.'nin model mağazanın dekorasyonuna ilişkin Gonca Ticaret'e maddi katkıda bulunmayı taahhüt ettiği, ancak dekorasyon katkısı olarak verilmesi gereken 1.500.000.000.- TL.'sının Gonca Ticaret'e ödenmediği,

- Aralık 1999 tarihi itibarıyla Atılım A.Ş. ile Gonca Ticaret'in arasında 5 yıl süreli "Atılım Model Mağaza İşletmesi Sözleşmesi" akdedildiği, ancak Arçelik A.Ş.'nin yönetimden kaynaklanan ayırıcı politikalar ve piyasadaki hakim durumu nedeniyle,

kabul edilebilir haklı bir neden olmaksızın 18.02.2000 tarihinde Gonca Ticaret'e ticari ilişkilerini sona erdirdiklerine ve mal vermeyi kestiklerine dair yazı ilettikleri,

dolayısıyla Arçelik A.Ş.'nin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddialarına yer verilmiştir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 25.9.2000 tarih, 3982 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 30.10.2000 tarih, D3/1/P.U.-00/8 sayılı İlk İnceleme Raporu 13.11.2000 tarih, REK.0.07.00.00/112 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-45 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

1. Arçelik A.Ş.'nin bayilik ilişkisine son verdiği ve ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan ya da dolaylı olarak engel olduğu iddiası incelenerek, Arçelik A.Ş.'nin başarılı bir bayi ile ilişkilerine son vermesinin rekabet açısından rasyonel bir gerekçesinin olmadığı, bayi ile yöneticiler arasında kişisel anlaşmazlık bulunmasından dolayı uyumsuzluğun ortaya çıktığı,

2. Arçelik A.Ş.'nin sözleşmeye son vererek başarılı bir bayisini piyasa dışına çıkarmak istediği iddiası incelenerek, Arçelik A.Ş.'nin satış grafiği iyi olan bir bayiliğini feshederek yerine aynı bölgede başkasını bulmaya çalıştığı ve Gonca Ticaret'in müşteri potansiyelinden yararlanmak istediğine ilişkin iddiaların ekonomik olarak rasyonel olmadığı,

3. Gonca Ticaret'e bayi olabilmesi için kapanmış iki eski bayinin tüketicilerine olan borçlarını ödemesini şart koştuğu ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (f) bendini ihlal ettiği iddiası incelenerek, sözleşmede bayi olabilmek ya da eski bayilerin borcunu karşılama koşullarının getirilmesinin bir mal veya hizmet olarak değerlendirilemeyeceği,

4. Arçelik A.Ş.'nin Gonca Ticaret'e mal vermeyi keserek eşit durumdaki diğer bayiler karşısında Gonca Ticaret'e yönelik ayrımcılık yaptığı iddiası incelenerek, Arçelik A.Ş.'nin sözleşmede düzenlenmiş olan fesih hakkını sürelerine uyararak kullandığı ve ilişkinin sona ermesi ile birlikte, Gonca Ticaret'e mal vermeyi kesmesinin diğer bayiler karşısında ayrımcılık yaptığı anlamına gelmediği,

sonucuna varıldığından, şikayet dilekçesinde dile getirilen iddiaların 4054 sayılı Kanun'un 4 ve 6. maddeleri çerçevesinde ihlal niteliği taşımadığı, bu nedenle önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir.

İ- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Şikayet dilekçesinde ileri sürülen iddialar, aşağıda üç başlık altında incelenmiştir.

1. Ticaret Faaliyet Alanına Başka Bir Teşebbüsün Girmesine Doğrudan ya da Dolaylı Olarak Engel Olunduğu ve Piyasada Faaliyet Gösteren Teşebbüsün Piyasa Dışına Çıkarıldığı İddiaları

Arçelik A.Ş.'nin 18.2.2000 tarihinde Gonca Ticaret'e, uygun olmayan davranışları nedeniyle ticari ilişkilerini sona erdirdiklerine dair bir yazı ilettiği; oysa Gonca Ticaret'in bölgesinde potansiyel bir tüketici kitlesi oluşturduğu, iyi bir satış başarısı elde ettiği ve en son 1999 yılında başarılarından dolayı primle ödüllendirildiği belirtilerek, Arçelik A.Ş.'nin sözleşmeyi feshetmesi neticesinde aynı ve/veya yakın bölgelerdeki bayilerle Gonca Ticaret'in rekabetinin engellendiği iddia edilmiştir.

Ancak şikayet dosyasında yer alan belgeden, sözleşmenin feshedilme sebebinin Arçelik A.Ş. yetkilileri ile bayi arasındaki kişisel ilişkilerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Nitekim Arçelik A.Ş.'nin satış grafiği iyi olan bir bayi ile sözleşmesini feshederek yerine aynı bölgede başka bir bayi bulmaya çalıştığı ve Gonca Ticaret'in müşteri potansiyelinden yararlanmak istediğine ilişkin iddialar, yeni bayinin tüketicileri yeniden kazanmak için harcayacağı zaman ve çaba, Arçelik A.Ş.'nin yıllardır çalıştığı bayi yerine yeni bir bayi aramasının getireceği risk ve mali külfet ile birlikte değerlendirildiğinde ekonomik olarak rasyonel görünmemektedir. Dolayısıyla, Arçelik A.Ş.'nin bayiler arası rekabeti önlemek amacıyla Gonca Ticaret'i dışlamak suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı iddiası, gerçekçi temellere dayanmamaktadır.

Diğer taraftan Model Mağaza Sözleşmesinin 4. maddesinde, tarafların diledikleri zaman 6 (altı) ay önceden yazılı ihbarda bulunmak koşuluyla sözleşmeyi feshedebilecekleri düzenlenmiştir. Fesih ihbarında altı aylık süreye ya da Türk Ticaret Kanunu'nun 20. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen mehil şekline uyulup uyulmadığı sorununun özel hukuk açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

2. Anlaşmanın Niteliği veya Ticari Teamüllere Aykırı Olarak Bir Mal veya Hizmet ile Birlikte Diğer Bir Mal veya Hizmetin Satın Alınmasının Zorunlu Kılındığı İddiası

Şikayet dilekçesinde yer verilen diğer iddia ise, Arçelik A.Ş.'nin piyasada tanınması, güvenilir bir marka olması ve sahip olduğu fikri ve sınai mülkiyet haklarının sağladığı imkanları hakimiyet aracı olarak kullandığı, Gonca Ticaret'e bayi olabilmesi için kapanmış iki eski bayinin tüketicilerine olan borçlarını ödemesini şart koştuğu; 4054 sayılı Kanun anlamında bayilik olma şartını kapatılmış başka bayilerin borcunu kapatma şartına bağlayarak Kanun'u ihlal ettiği yönündedir.

Sözleşme yapılırken taraflar arasında güç dengesizliğinin olması ve eşit şartlarda pazarlık ortamının bulunmaması da yine özel hukuk ilişkisi olup, bu durumun Rekabet Hukukunu ilgilendiren bir yönü yoktur. Burada 4054 sayılı Kanun çerçevesinde önemli olan, eylemin rekabeti sınırlayıcı amaç taşıyor ya da sonuç doğuruyor olmasıdır. Kaldı ki, bayi olabilme ya da eski bayilerin borcunu karşılama koşullarının getirilmesini bir mal veya hizmet olarak değerlendirerek, Kanun'un 4. maddesinin (f) bendi anlamında "Anlaşmanın niteliği veya ticari teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması" eylemi biçiminde nitelendirmek mümkün değildir. Zira bayi olmak ya da eski bayilerin borcunu ödemek, bir mal ya da hizmet değildir.

3. Eşit Durumdaki Alıcılara Eşit Hak, Yükümlülük ve Edimler İçin Farklı Şartlar İleri Sürülerek Doğrudan veya Dolaylı Olarak Ayırimcılık Yapıldığı İddiası

Œikayet başvurusunda, Arçelik A.Œ.'nin Gonca Ticaret'e mal vermeyi keserek eşit durumdaki diğer bayiler karşısında Gonca Ticaret'e yönelik ayrımcılık yaptığı ve 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (b) bendini ihlal ettiği iddiasına da yer verilmiştir.

Sağlayıcının sözleşmeyi feshetmeye karar verdiği ve bu doğrultuda fesih ihbarında bulunduğu bir durumda, sözleşmeyi feshettiği tarihten itibaren mal vermeyi kesmesinin; sözleşmenin feshinin rekabeti sınırlama amacının bulunmaması ya da rekabetin sınırlanması sonucunu doğurmaması koşuluyla ve sözleşmedeki edimlerin yerine getirilmemesi gerekçesiyle gerçekteştirilmesi doğaldır. Diğer bayiler karşısında özel hukuk çerçevesinde değerlendirilebilecek nedenlerle sözleşmesi feshedilen bayinin eşit durumda bulunduğunu söylemek mümkün değerildir. Bu itibarla bayiler arasında ayrımcılık yapıldığı yönündeki iddia yerinde görülmemiştir.

Dolayısıyla, Œikayet başvurusunda ileri sürülen iddiaların 4054 sayılı Kanun'un 4 ve 6. maddeleri çerçevesinde rekabet ihlali niteliği taşımadığı kanaatine varılmıştır.

J- SONUÇ

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde;

Arçelik A.Œ.'nin beyaz eşya pazarında hakim durumunu kötüye kullanarak bayisi Gonca Ticaret'i piyasa dışına çıkardığı, eşit durumdaki diğer bayiler karşısında farklı Œartlar ileri sürerek ayrımcılık yaptığı ve aralarında yapmış oldukları model mağaza sözleşmesinde bir malla birlikte diğer bir malın satın alınmasını zorunlu kıldığı Œeklindeki iddiaların, 4054 sayılı Kanun'un 4 ve 6. maddeleri çerçevesinde rekabet ihlali niteliği taşımadığı ve Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca naraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.